

Research Article

Development of a model for marital stability based on social factors and satisfaction of marital relationship in student marriages and ranking of these factors

M. Shariati Kamalabadi¹, R. Esmaeili*², SN. Hejazi³

1. PhD Student in Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran.

2*. Assistant Professor of Management, Islamic Azad University, Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran

Corresponding author: esmaili40@yahoo.com

3. Assistant Professor, Department of Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran

Abstract

The purpose of this study was development of a model for marital stability based on social factors and satisfaction of marital relationship in students' marriages and ranking of these factors. The research method was descriptive-correlational. The research design was a post-event and structural equation modeling. The statistical population included all of Isfahan universities' students, including University of Isfahan, Isfahan University of Technology, Khorasgan Islamic Azad University and Isfahan University of Medical Sciences. 6700 married people as students between 2016 and 2018 were selected. From these individuals, a sample of 687 people was selected by purposive convenience sampling. The assessment tools included researcher-made questionnaire on social factors, researcher-made questionnaire on satisfaction of marital relationship and researcher-made questionnaire on Marital Stability (Shariati, 2019). Data were analyzed using structural equation modeling and Friedman test using Amos and SPSS software at the significance level of 0.01 and 0.05. Findings showed that all social factors including socio-economic status, social homogeneity and social capital ($p < 0.01$) and marital satisfaction ($p < 0.01$) have a significant positive relationship with the marital stability. Findings of Friedman test also showed that satisfaction of marital relationship, socio-economic status, social homogeneity and social capital are important in the stability of marriage ($p < 0.05$). According to these findings, basic programs for marital stability should focus first on education and improvement of marital relationships and then on social factors, and social factors including socioeconomic status, social homogeneity, and social capital can be further considered in premarital education programs for successful marriage and divorce prevention.

Keywords: social factors, marital stability, satisfaction of marital relationship, student marriage

Citation: Shariati Kamalabadi M, Reza Esmaeili R, Seyed Naser Hejazi SN. (2021). Development of a model for marital stability based on social factors and satisfaction of marital relationship in student marriages and ranking of these factors. *Journal of Social Psychology*. 9(61), 91-103.

تدوین مدل پایداری ازدواج بر اساس عوامل اجتماعی و رضایت از روابط زناشویی در ازدواج‌های دانشجویی و رتبه بندی این عوامل

محسن شریعتی کمال آبادی^۱، رضا اسماعیلی^{۲*}، سید ناصر حجازی^۳

۱. دانشجوی دکتری جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران
۲. استادیار گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، اصفهان، ایران. نویسنده مسئول: esmaili40@yahoo.com
۳. استادیار گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران

چکیده

هدف از این پژوهش تدوین مدل پایداری ازدواج بر اساس عوامل اجتماعی و رضایت از روابط زناشویی و رتبه‌بندی این عوامل در ازدواج‌های دانشجویی بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های شهر اصفهان شامل دانشگاه دولتی اصفهان، دانشگاه صنعتی اصفهان، دانشگاه آزاد خوراسگان و دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به تعداد ۶۷۰۰ نفر بود که در فاصله سال‌های ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۷ بصورت دانشجویی ازدواج کرده بودند. از بین این افراد، نمونه شامل ۶۸۷ نفر بصورت نمونه‌گیری هدفمند در دسترس انتخاب شدند. ابزار سنجش شامل پرسشنامه محقق ساخته عوامل اجتماعی، پرسشنامه محقق ساخته رضایت از روابط زناشویی و پرسشنامه محقق ساخته پایداری ازدواج (شریعتی، ۱۳۹۸) بودند. داده‌ها با استفاده از مدلسازی معادلات ساختاری و آزمون فریدمن با استفاده از نرم افزار Amos و SPSS در سطح معناداری ۰/۰۵ و ۰/۰۱ تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که عوامل اجتماعی شامل پایگاه اقتصادی-اجتماعی، همسانی اجتماعی و سرمایه اجتماعی ($P < 0/01$) و رضایت از روابط زناشویی ($P < 0/01$) با پایداری ازدواج روابط مثبت معناداری دارند. همچنین یافته‌های مربوط به آزمون فریدمن نشان داد که به ترتیب رضایت از روابط زناشویی، پایگاه اقتصادی-اجتماعی، همسانی اجتماعی و سرمایه اجتماعی، در پایداری ازدواج از اهمیت برخوردار هستند ($P < 0/05$). بر طبق این یافته‌ها، برنامه‌های اساسی برای پایداری ازدواج ابتدا باید بر آموزش و بهبود روابط زناشویی و سپس بر عوامل اجتماعی متمرکز گردند و عوامل اجتماعی شامل پایگاه اقتصادی-اجتماعی، همسانی اجتماعی و سرمایه اجتماعی می‌توانند در برنامه‌های آموزشی پیش از ازدواج به منظور ازدواج موفق و پیشگیری از طلاق بیشتر مد نظر قرار گیرند.

کلمات کلیدی: عوامل اجتماعی، پایداری ازدواج، روابط زناشویی، ازدواج دانشجویی

مقدمه

خانواده کوچکترین واحد اجتماعی است و ازدواج نوعی پیوند صمیمانه میان زن و شوهر است و میتواند منشأ شادمانی و یا رنجی عمیق برای هر دوی آنها باشد (لی، پارک، جو،هان، یون، کیم، ۲۰۱۸). یک سیستم خانوادگی با برقراری پیوند ازدواج آغاز می‌شود، و روابط میان زن و مرد تاثیر زیادی بر عملکرد کل خانواده دارد (لی، جیانگ، فان و ژانگ، ۲۰۲۰). امروزه یکی از مباحث مهم جامعه‌شناسی، توجه به دوام یا فروپاشی خانواده است (کارستن، ۲۰۰۰). در بعضی جوامع، نه تنها کارکردهای خانواده، بلکه اصل و تمامیت آن با جایگزین‌های احتمالی و انحرافی مانند زندگی مشترک بدون ازدواج یا همزیستی دو همجنس و خانواده‌ی تک‌والدی به چالش کشیده شده است، به گونه‌ای که نشانه‌های جدی از هم‌پاشیدگی این کانون دیرپای اجتماعات بشری در بسیاری از جوامع صنعتی ظاهر شده است (لوئر، ۱۹۹۸). لذا توجه به عوامل موثر بر قوام و استحکام این نهاد بشری، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. این پژوهش با هدف شناخت عوامل اجتماعی و زناشویی موثر بر پایداری و تحکیم بنیان خانواده در ازدواج‌های دانشجویی، در نظر دارد تعابیری پیرامون آسیب‌های اجتماعی حاکم بر زندگی زوجها را بررسی نماید تا بتواند راهکارهای موثر و ارائه مدل جهت تحکیم خانواده و کارکرد مثبت آن و همچنین کاهش موانع اجتماعی و زناشویی این خانواده‌ها ارائه نماید. ازدواج پایدار به مجموعه‌ای از عوامل و متغیرهایی وابسته است که باعث تحکیم در روابط زناشویی شده و کمک می‌کند تا زوجین سال‌های سال در کنار یکدیگر زندگی کنند و تا زمان مرگ همدیگر را بدرقه و همراهی نمایند (کوئک، بریتون، مک‌کئون، لنون، شاین و همکاران، ۲۰۱۲). منظور از عوامل اجتماعی، عواملی است که تحت تاثیر ساختارها، کنش‌ها و روابط اجتماعی در درون جامعه می‌باشد. نظریه‌های اجتماعی متعددی برای بررسی پایداری ازدواج و نهاد خانواده وجود دارد. یکی از اصلی‌ترین دیدگاه‌ها در خصوص انتخاب همسر، نظریه همسان‌همسری است. بر اساس این اصل معمولاً فرد کسی را برای همسری انتخاب می‌کند که از بیشترین سطح همسانی و مشابهت با آنان برخوردار باشد (ساروخانی، ۱۳۹۳). همسان‌همسری گرایش به انتخاب فردی مشابه با خود بعنوان همسر بوده و بر مبنای ویژگی‌های متعددی از جمله جایگاه اجتماعی-اقتصادی، زمینه قومی، نگرش‌های اجتماعی، جذابیت، عوامل شخصیتی، تحصیلات و هوش می‌باشد (اسکوربال و مارتین-بورو، ۲۰۱۲).

دارا بودن پایگاه اقتصادی و اجتماعی به منزله توانایی در حفظ امنیت اقتصادی خانواده و میزان نفوذ در بین آحاد جامعه در راستای حل مشکلات تعبیر می‌شود که در این پژوهش، شاخص‌های دارا بودن شغل مناسب و درآمد مکفی، مسکن مناسب، قدرت سیاسی و نفوذ اجتماعی، استقلال مالی، ارتباطات فردی و اجتماعی، موقعیت و نفوذ اجتماعی و پذیرش مسئولیت‌های فردی و اجتماعی را شامل می‌شود (شریعتی،

1. Lee, Park, Ju, Han, Yoon, & Kim
2. Li, Jiang, Fan & Zhang
3. Carsten
4. Lauer
5. Quek, Britton, McKeon, Lennon, Shin
6. Escorial & Martin Buro

(۱۳۹۸). نظریه همسان همسری بر این فرض استوار است که هر چه شباهت‌ها و همانندی فردی و اجتماعی همسران با یکدیگر بیشتر باشد دو طرف بیشتر مایل به آشنایی با یکدیگر هستند و لذا در گیرودار زندگی، درک مشترکی خواهند داشت که این مقوله خود استحکام و دوام زندگی مشترک را تضمین میکند (زارع و صفیاری جعفرآباد، ۱۳۹۴). افراد معمولاً کسانی را دوست دارند که شبیه خودشان باشند و این شباهت حتی میتواند ابعادی فراتر از مباحث فیزیولوژیکی، جسمانی را در بر گیرد یعنی حتی از نظر خلیات و منش زندگی و نحوه زندگی اجتماعی نیز باشد (هاگدورن، کوجر، بونک، دیجانگ، ووبس و ساندرومن، ۲۰۰۰). سرمایه اجتماعی عبارت است از یک ظرفیت، جوهر اجتماعی یا هنجاری غیر رسمی است که هماهنگی و همکاری را در جامعه و گروه تسهیل می‌کند و دارای مفاهیم سه‌بعدی از ساختار، محتوا و کارکرد است (الوانی و شیروانی، ۱۳۸۳). در نهایت، متغیر روانشناختی دیگری که در این پژوهش کمی‌متفاوت تر از مفاهیم اجتماعی است، متغیر روابط زناشویی است. منظور از روابط زناشویی یا همان زندگی زناشویی صرفاً رابطه جنسی تعریف نمیشود، بلکه به مجموعه‌ای از تعاملات و ارتباطات زن و مرد در طی زندگی مشترک گفته می‌شود که در این تحقیق شاخص‌های آن؛ برقراری امنیت در خانواده، رضایت از روابط جنسی، تلاش در تأمین رفاه و آسایش، انجام وظایف خانوادگی، تلاش در بهبود شخصیت یکدیگر، فرزند آوری و تربیت فرزند میباشند (شریعتی، ۱۳۹۸). نقش عوامل اجتماعی اقتصادی و زناشویی موثر بر تحکیم ازدواج در پژوهش‌های بسیاری در داخل و خارج از کشور مورد تأیید قرار گرفته است. نتایج تحقیق صادقی، قدسی و افشارکهن (۱۳۸۶) نشان داد که ازدواج یک امر اجتماعی و اقتصادی است و ۹۰ درصد دهندگان استقلال مالی برای زن و مرد و عوامل اقتصادی را از عوامل پایداری ازدواج دانستند. نتایج پژوهش خطیبی (۱۳۹۴) در زمینه بررسی نگرش زنان در زمینه عوامل موثر بر پایداری ازدواج نشان داد که به ترتیب عوامل اجتماعی، عاطفی، اعتقادی، سیاسی، فرهنگی و درنهایت عوامل اقتصادی از دیدگاه زنان برای تحکیم خانواده موثر هستند. فیاض صابری، توزنده جانی، ثمری و نجات (۱۳۹۸) در پژوهش خود دریافتند که سازگاری زناشویی و خودابزاری جنسی با میانجی‌گری هوش هیجانی قادر به پیش‌بینی پایداری ازدواج هستند. آدلر و تاون^۲ (۱۹۹۰) در پژوهش خود دریافتند که افراد معمولاً کسانی را برای همسری انتخاب میکنند که بیشترین شباهت را به آنها داشته باشند و این تأکیدی بر نظریه همسان همسری و عامل همسانی اجتماعی در پایداری ازدواج است. سالاری، معین، سهامی و حقیقی (۱۳۹۲) در پژوهش خود دریافتند که همسان همسری منجر به کاهش تعارضات زناشویی و دوام ازدواج می‌شود. همچنین، ابراهیمی و بنی فاطمه (۱۳۹۱) در پژوهش خود به این نتایج دست یافتند که همسان همسری و وضعیت اجتماعی-اقتصادی رابطه منفی معناداری با میزان طلاق عاطفی زوجین دارند. ایمان، یادعلی جمالویی و زهری (۱۳۹۱) در پژوهش خود دریافتند که سرمایه اجتماعی و تحصیلات زوجین بر میزان رضایتمندی زناشویی آنها رابطه مثبت معناداری دارد. عباسی و قلی‌پور (۱۳۹۸) در پژوهش خود دریافتند که سرمایه اجتماعی خانواده با طلاق عاطفی زوجین رابطه

1. Hagedoorn, Kuijer, Buunk, DeJong, Wobbles, & Sanderman

2. Adler R. B, Towne

منفی معناداری دارد. در زمینه روابط زناشویی نیز، هلر، واتسون و ایلز^۱ (۲۰۰۴) در پژوهش خود دریافتند که رضایت از زندگی مشترک و همسر در تمامی موارد، پیش‌بینی کننده‌ی قوی برای رضایت از روابط زناشویی و پایداری خانواده است. استنلی، روهادز و مارکمن^۲ (۲۰۰۶) در پژوهش خود به این نتایج دست یافتند که آموزش‌های پیش از ازدواج با هدف ارتقاء سطح مهارت‌های زندگی مشترک و بهبود روابط زوجین منجر به کاهش نرخ طلاق در آینده و تحکیم بنیان خانواده می‌شود. جورج، لو، وب، پوگ، ماتینز و فالستون^۳ (۲۰۱۵) نیز رضایت زناشویی را پیش‌بینی قوی برای پایداری و تحکیم خانواده یافتند. آسپارا، ویتکوسکی و لو^۴ (۲۰۱۸) در پژوهش خود دریافتند که وضعیت هوش همسران در رابطه با کنترل درآمد و هزینه‌ها و شرایط اجتماعی پیش آمده می‌تواند عامل موثری در پایداری خانواده باشد و نرخ طلاق را کاهش دهد. کریمی، بختیاری و مسجیدی ارانی (۲۰۱۹) در پژوهش خود دریافتند که عوامل موثر در پایداری ازدواج در طولانی مدت شامل معنویت، تعهد، روابط زناشویی، ارتباطات، فرزندان، عشق، صمیمیت و رویکرد حل تعارض هستند. با این حال، پژوهش‌هایی که بطور خاص بر عوامل اجتماعی و زناشویی موثر بر پایداری ازدواج تاکید کرده باشند یافت نشد. بر این اساس، این پژوهش با هدف تدوین مدل پایداری ازدواج بر اساس عوامل اجتماعی و رضایت از روابط زناشویی و رتبه بندی این عوامل در ازدواج‌های دانشجویی در دانشگاه‌های شهر اصفهان انجام شد.

روش پژوهش

طرح این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های شهر اصفهان شامل دانشگاه دولتی اصفهان، دانشگاه صنعتی اصفهان، دانشگاه آزاد خوراسگان و دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به تعداد ۶۷۰۰ نفر بود که در فاصله سال‌های ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۷ بصورت دانشجویی ازدواج کرده بودند و در طول این سه سال ازدواج پایداری را تجربه کرده بودند. برای تعیین حجم نمونه از جدول مورگان استفاده گردید و حداقل حجم نمونه برای مدلسازی معادلات ساختاری ۳۵۰ نفر تعیین گردید، لذا برای نتیجه گیری بهتر و تحلیل عاملی تاییدی سوالات پرسشنامه، نهایتاً نمونه ای شامل ۶۸۷ نفر بصورت نمونه‌گیری هدفمند در دسترس انتخاب شدند و مورد پژوهش قرار گرفتند. از این ۶۸۷ نفر نمونه، ۲۱۵ نفر دانشگاه دولتی اصفهان، ۱۶۱ نفر دانشگاه آزاد خوراسگان، ۱۶۸ نفر دانشگاه صنعتی اصفهان، و ۱۳۴ نفر از دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بودند.

ابزارهای پژوهش:

الف) پرسشنامه محقق ساخته عوامل اجتماعی (شریعتی، ۱۳۹۸): این پرسشنامه توسط شریعتی

1. Heller, Watson, & Ilies
2. Stanley, Rhoades, & Markman
3. George, Luo, Webb, Pugh, Martinez, & Foulston
4. Aspara, Wittkowski, & Luo

(۱۳۹۸) ساخته شده است و ۲۱ سوال دارد. این پرسشنامه سه بُعد عوامل اجتماعی شامل پایگاه اقتصادی-اجتماعی (هفت سوال)، همسانی اجتماعی (هشت سوال) و سرمایه اجتماعی (شش سوال) را مورد سنجش قرار میدهد. سوالات در طیف لیکرت پنج درجه ای (از بسیار موافقم=۵ تا بسیار مخالفم=۱) نمره گذاری می‌شوند. برای تایید روایی این پرسشنامه از تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. در تحلیل عاملی تاییدی تمامی بارهای عاملی بدست آمده برای سوالات و ابعاد پرسشنامه بالاتر از $0/3$ بدست آمد که حاکی از مورد تایید و روا بودن سوالات پرسشنامه است (شریعتی، ۱۳۹۸). برای تایید پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. ضریب آلفای کرونباخ برای ابعاد پایگاه اقتصادی-اجتماعی، همسانی اجتماعی و سرمایه اجتماعی به ترتیب $0/765$ ، $0/813$ ، $0/781$ بدست آمده و گزارش شده اند.

ب) پرسشنامه محقق ساخته رضایت از روابط زناشویی (شریعتی، ۱۳۹۸): این پرسشنامه توسط شریعتی (۱۳۹۸) ساخته شده است و ۶ سوال دارد. این پرسشنامه رضایت از روابط زناشویی زوجین را در همه ابعاد آن مورد سنجش قرار میدهد. سوالات در طیف لیکرت پنج درجه ای (از بسیار موافقم=۵، موافقم=۴، نظری ندارم=۳، مخالفم=۲، بسیار مخالفم=۱) نمره گذاری میشوند. برای تایید روایی این پرسشنامه از تحلیل عاملی تاییدی استفاده گردید. در تحلیل عاملی تاییدی تمامی بارهای عاملی بدست آمده برای سوالات پرسشنامه بالاتر از $0/3$ بدست آمد که حاکی از مورد تایید و روا بودن سوالات پرسشنامه است (شریعتی، ۱۳۹۸). برای تایید پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. شریعتی (۱۳۹۸) ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه رضایت از روابط زناشویی $0/884$ بدست آورده و گزارش نموده است.

ج) پرسشنامه محقق ساخته پایداری ازدواج (شریعتی، ۱۳۹۸): این پرسشنامه توسط شریعتی (۱۳۹۸) ساخته شده است و ۱۷ سوال دارد. این پرسشنامه پایداری ازدواج زوجین را مورد سنجش قرار میدهد. سوالات در طیف لیکرت پنج درجه ای (از بسیار موافقم=۵، موافقم=۴، نظری ندارم=۳، مخالفم=۲، بسیار مخالفم=۱) نمره گذاری میشوند. برای تایید روایی این پرسشنامه از تحلیل عاملی تاییدی استفاده گردید. در تحلیل عاملی تاییدی تمامی بارهای عاملی بدست آمده برای سوالات پرسشنامه بالاتر از $0/3$ بدست آمد که حاکی از مورد تایید و روا بودن سوالات پرسشنامه است (شریعتی، ۱۳۹۸). برای تایید پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. شریعتی (۱۳۹۸) ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه پایداری ازدواج $0/936$ بدست آورده و گزارش نموده است.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف استاندارد و ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

میانگین	انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴	۵
۴/۱۸	۰/۵۱۹	۱				
۴/۱۶	۰/۵۳۱	۰/۳۳۲**	۱			
۳/۹۱	۰/۵۶۴	۰/۲۲۵**	۰/۲۳۷**	۱		
۴/۵۲	۰/۴۷۷	۰/۱۲۶	۰/۳۳۴**	۰/۱۲۶	۱	
۴/۴۶	۰/۴۵۹	۰/۴۰۲**	۰/۵۶۸**	۰/۴۳۸**	۰/۷۶۲**	۱

$p > 0,01$ **

بر طبق یافته‌های جدول ۱، بین متغیرهای پایگاه اقتصادی-اجتماعی، همسانی اجتماعی، سرمایه اجتماعی و رضایت از روابط زناشویی با متغیر پایداری ازدواج رابطه مثبت معناداری در سطح $p < 0,01$ وجود دارد. یافته‌های استنباطی مربوط به برآورد ضرایب رگرسیونی استاندارد مدل معادلات ساختاری و شاخص‌های برازش مدل در جداول ۲ و ۳ آورده شده است.

جدول ۲. برآورد ضرایب رگرسیونی استاندارد مدل تاثیر عوامل اجتماعی و روابط زناشویی بر پایداری ازدواج

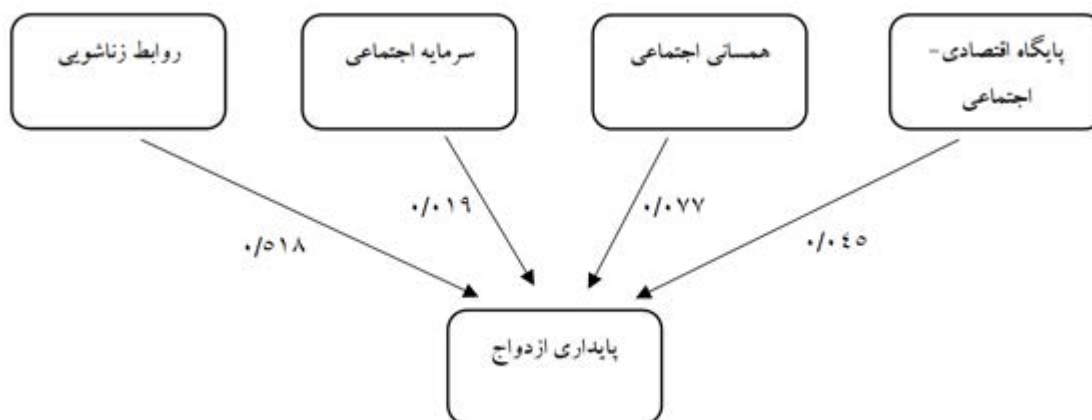
مسیر	ضریب اثر	خطای انحراف استاندارد	T-Value نسبت بحرانی	معناداری
پایگاه اقتصادی ← پایداری ازدواج	۰/۰۴۵	۰/۰۲۵	۱/۵۴۸	۰/۱۲۰
همسانی اجتماعی ← پایداری ازدواج	۰/۰۷۷	۰/۰۲۸	۲/۲۷۱	۰/۰۲۳
سرمایه اجتماعی ← پایداری ازدواج	۰/۰۱۹	۰/۰۲۶	۰/۵۵۸	۰/۰۵۷
روابط زناشویی ← پایداری ازدواج	۰/۵۱۸	۰/۰۴۳	۱۱/۲۱۹	۰/۰۰۱

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، با توجه به اینکه مقدار قدر مطلق نسبت بحرانی تاثیر همسانی اجتماعی همسران و رضایت از روابط زناشویی بر پایداری ازدواج بیشتر از $1/96$ بدست آمد، بنابراین این ضرایب اثر در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار بوده و تاثیر همسانی اجتماعی و رضایت از روابط زناشویی بر پایداری ازدواج مورد تایید قرار گرفت. ولی مقدار قدر مطلق نسبت بحرانی برای تاثیر پایگاه اقتصادی-اجتماعی و سرمایه اجتماعی بر پایداری ازدواج، کمتر از $1/96$ بدست آمد، بنابراین این ضریب اثر در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار نبوده و تاثیر پایگاه اقتصادی-اجتماعی و سرمایه اجتماعی مورد تایید قرار نگرفت. شاخص‌های برازش مدل مفهومی پژوهش در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل تاثیر عوامل اجتماعی و روابط زناشویی بر پایداری ازدواج

شاخص	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
مقدار قابل قبول	نزدیک به ۱	نزدیک به ۱	نزدیک به ۱	نزدیک به ۱	نزدیک به ۱	کمتر از ۰/۰۹
مدل پژوهش	۰/۹۰۱	۰/۹۱۲	۰/۹۱۵	۰/۸۹۶	۰/۹۱۴	۰/۰۷۲

بر طبق نتایج جدول ۳، مدل به خوبی با داده‌ها برازش دارد. آماره‌های NFI , RFI , IFI , TLI و CFI که در جدول ۴ نشان داده شده است، همگی در سطح خوب و نزدیک و یا بالاتر از ۰/۹ قرار دارند، همچنین مقدار $RMSEA$ کمتر از ۰/۰۹ بوده که همگی نشان از برازش بسیار خوب مدل با داده‌های پژوهش دارند. بر طبق این یافته‌ها و یافته‌های جدول ۳، مدل مفهومی در مورد متغیرهای عوامل اجتماعی و رضایت از روابط زناشویی مورد تایید قرار می‌گیرد.

شکل ۱- مدل ساختاری پژوهش

برای رتبه بندی اهمیت عوامل اجتماعی و رضایت از روابط زناشویی در پایداری ازدواج از آزمون رتبه بندی فریدمن استفاده شد. نتایج این آزمون در جداول ۴ و ۵ آورده شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون فریدمن برای رتبه بندی عوامل موثر در پایداری ازدواج

شماره عامل	متغیرها	میانگین رتبه در آزمون	درجه اهمیت
۱	پایگاه اقتصادی-اجتماعی	۳/۲۲	۲
۲	همسانی اجتماعی	۳/۰۹	۳
۳	سرمایه اجتماعی	۲/۵۱	۴
۴	رضایت از روابط زناشویی	۴/۲۹	۱

جدول ۵. نتایج آزمون فریدمن برای رتبه بندی عوامل موثر در پایداری ازدواج

کای دو	درجه آزادی	معناداری	میزان خطا	نتیجه آزمون
۹۷۳/۲۶۰	۴	۰/۰۰۱	۰/۰۵	تایید فرض پژوهشی

نتایج آزمون فریدمن (جدول ۵) نشان می‌دهد که میانگین عامل رضایت از روابط زناشویی (۴/۲۹) بالاتر از دیگر عوامل اجتماعی است، در نتیجه متغیر رضایت از روابط زناشویی نسبت به متغیرهای پایگاه اقتصادی-اجتماعی، همسانی اجتماعی و سرمایه اجتماعی از درجه اهمیت بیشتری در پایداری ازدواج برخوردار است. پس از آن متغیرهای پایگاه اقتصادی-اجتماعی (۳/۲۲)، همسانی اجتماعی (۳/۰۹) و سرمایه اجتماعی (۲/۵۱) به ترتیب در رتبه‌های ۲ تا ۴ قرار می‌گیرند.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف تدوین مدل پایداری ازدواج بر اساس عوامل اجتماعی (پایگاه اقتصادی-اجتماعی، همسانی اجتماعی، سرمایه‌های اجتماعی) و رضایت از روابط زناشویی و رتبه بندی این عوامل در ازدواج‌های دانشجویی در دانشگاه‌های شهر اصفهان انجام شد. یافته‌ها نشان دادند که همه عوامل اجتماعی شامل پایگاه اقتصادی-اجتماعی، همسانی اجتماعی، سرمایه اجتماعی و رضایت از روابط زناشویی در پایداری ازدواج موثر هستند و مدل ساختاری پژوهش تایید شد. همچنین یافته‌ها نشان دادند که به ترتیب رضایت از روابط زناشویی، پایگاه اقتصادی-اجتماعی، همسانی اجتماعی و سرمایه اجتماعی، در پایداری ازدواج از اهمیت برخوردار هستند. یافته‌های مربوط به فرضیه اول نشان دادند که پایگاه اقتصادی اجتماعی با پایداری ازدواج رابطه مثبت معناداری دارد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش‌های صادقی و همکاران (۱۳۸۶)، ابراهیمی و بنی فاطمه (۱۳۹۱)، خطیبی (۱۳۹۴) و آسپارا و همکاران (۲۰۱۸) بطور ضمنی همخوانی دارند. در تبیین نتایج فرضیه اول در مورد تاثیر پایگاه اقتصادی-اجتماعی بر پایداری ازدواج، بر پایه نظریه منابع ویلیام گود نظام خانواده دارای نظام اقتداری است. منابعی مانند موقعیت، پایگاه و منزلت اقتصادی و اجتماعی، پایگاه فرد بیرون از نظام خانواده شغل، اقتدار سیاسی و غیره، قدرت و پایداری اعضای خانواده را تحت تاثیر قرار می‌دهد. همچنین نتایج بدست آمده از این فرضیه تایید دیگری بر نظریه همسان همسری دارد. این نظریه استحکام خانواده را منوط به همسان‌گزینی از گروه مذهبی، طبقاتی، کاستی، نژادی، قشری مشابه و یا نزدیک به فرد میداند. شبکه مناسبات اجتماعی که همسرگزینی در آن اتفاق می‌افتد به وسیله قراردادهای اجتماعی متعددی تضمین می‌شود. وضعیت پایگاهی که با شان و حیثیت انسانها سر و کار دارد به بیان لنتین وضعیتی است که یک فرد در زمانی معین و نظامی خاص احراز میکند. مطالعات نشان داده که زنان زمانی که تجربیات کمتری داشته باشند به شوهران خود وابستگی بیشتری دارند و تمایل آنها برای جدایی بسیار کمتر است و همچنین اینکه استقلال اقتصادی علاوه بر اینکه پتانسیلی از برای درآمد زایی زنان ایجاد کرده باعث شده تا زنان از نظر تحصیلاتی، شغلی و سیاست‌های حمایتی از فرزندان و

غیره با انگیزه‌های بیشتری ادامه حیات دهند و عبارتی هنگامی که پایگاه اقتصادی زنان ارتقاء می‌یابد انگیزه‌های دوام بر زندگی نیز تقویت می‌شود که خود پایداری ازدواج را به همراه خواهد داشت. یافته‌های مربوط به فرضیه دوم نشان دادند که همسانی اجتماعی زوجین با پایداری ازدواج رابطه مثبت معناداری دارد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش‌های آدلر و تاون (۱۹۹۰)، ابراهیمی و بنی فاطمه (۱۳۹۱)، سالاری و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی دارد. در تبیین نتایج فرضیه دوم مبنی بر تاثیر همسانی اجتماعی همسران بر پایداری ازدواج، بر طبق نظریه همسان همسری افراد مایلند همسرانی انتخاب کنند که با خودشان از نظر ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی و روانی مشابه باشند. این همسانی نه تنها آنان را به سوی یکدیگر جذب میکند بلکه پیوند و وصلت ایشان را استوارتر میسازد. آلدن و همکاران (۱۹۹۰) بر این مطلب اشاره دارند که افراد معمولاً کسانی را دوست دارند که شبیه خودشان هستند. این مساله به این دلیل است که وقتی شباهت‌ها را ادراک می‌کنیم گویی نیروی جاذبه‌ای ما را به سوی خود می‌کشد که شبیه ماست. بطور کلی می‌توان گفت هر چه زوجین در زمینه‌های مختلف و از جمله زمینه‌های اجتماعی با هم شبیه و همسان باشند، قدرت درک و همدلی بیشتری با همدیگر خواهند و این درک و همدلی از بروز برخی وتعارضات و کشمکش‌ها جلوگیری می‌کنند و در نتیجه دوام زندگی زناشویی و خانوادگی بیشتر می‌شود.

یافته‌های مربوط به فرضیه سوم نشان دادند که سرمایه‌های اجتماعی زوجین با پایداری ازدواج رابطه مثبت معناداری دارد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش‌های ایمان و همکاران (۱۳۹۱)، عباسی و قلی پور (۱۳۹۸) و آسپارا و همکاران (۲۰۱۸) بطور ضمنی همخوانی دارد. در تبیین یافته‌های مربوط به فرضیه سوم، بر طبق نظریه سرمایه اجتماعی بوردیو وجود گره‌های اجتماعی بر پایه اعتماد متقابل و هنجارهای مشترک به ایجاد شبکه‌های اجتماعی منجر می‌شود. با تشکیل شبکه‌های اجتماعی، همکاری بین اعضاء شبکه آسان شده و حمایت متقابل اعضاء شبکه از یکدیگر شکل می‌گیرد. در این جاست که مبادلات اجتماعی صورت می‌گیرد. حمایت اعضاء از یکدیگر با اعتماد بر اینکه در آینده پاسخ مناسب و مستحق این حمایت را از طرف مقابل دریافت خواهند کرد، ذخیره اجتماعی را برای هر عضو به وجود می‌آورد که انباشت آن در فرد، در نظام خانواده و در جامعه بین اعضاء شبکه سرمایه اجتماعی را شکل می‌دهد (الوانی و سید نقوی، ۱۳۹۰).

یافته‌های مربوط به فرضیه سوم نشان دادند که رضایت از روابط زناشویی در زوجین با پایداری ازدواج رابطه مثبت معناداری دارد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش‌های صاقلی و همکاران (۱۳۸۶)، ابراهیمی و بنی فاطمه (۱۳۹۱)، خطیبی (۱۳۹۴) و آسپارا و همکاران (۲۰۱۸) بطور ضمنی همخوانی دارد. در تبیین یافته فرضیه چهارم، زوج‌های رضایتمند ویژگی‌ها و منابعی دارند که آنها را قادر می‌سازد تا روابطشان را در برابر فشارهای اجتناب ناپذیر زندگی بخوبی حفظ کنند. این زوجین روابط خوبی با یکدیگر دارند و در زمینه‌هایی که دچار فشار و تنش می‌شوند با همکاری یکدیگر بخوبی بر این مسائل فائق می‌آیند و در مسائل مربوط به یکدیگر نیز بهتر میتوانند مشکلاتشان را حل و فصل نمایند. همچنین، نتایج آزمون فریدمن مبنی بر ارجحیت روابط زناشویی نسبت به عوامل اجتماعی نشان میدهد

که پس از صورت گرفتن ازدواج، مهمترین عاملی که نقش پر رنگ در پایداری و ثبات خانواده دارد عامل کیفیت روابط زناشویی و میزان رضایتمندی زوجین از روابط با یکدیگر است. این مسئله دقیقا به این نکته اشاره دارد که جدای از مباحث اقتصادی و اجتماعی، اگر زوجین از یکدیگر راضی باشند و روابط آن دو از کیفیت مناسبی برخوردار باشد، قادر خواهند بود تا دیگر مسائل پیش آمده را نیز با همفکری یکدیگر بخوبی حل و فصل نمایند و می‌توان به عمر ارتباط آنها و دوام خانواده و زندگی مشترک آنها امیدوار بود. با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه‌ها پیشنهاد می‌گردد قبل از صورت گرفتن ازدواج‌های دانشجویی، زوجین حتما نسبت به طی کردن دوره‌های آموزشی پیش از ازدواج برای انتخاب صحیح همسر و همسانی‌های اجتماعی-اقتصادی که از طریق دانشگاه در راستای آشنایی هر چه بیشتر با یکدیگر و سنجش تناسب و همسانی با هم و آشنایی با این موارد مهم مورد آموزش قرار گیرند. همچنین پیشنهاد میشود که پس از ازدواج دوره‌هایی برای چگونگی بهبود روابط زوجین در جهت افزایش میزان رضایت آنها از هم و ارتقاء سیستم روابط آنها برگزار گردد و رضایت از روابط زناشویی در برنامه‌های آموزشی پس از ازدواج بیش از قبل مورد توجه قرار گیرد. این پژوهش نیز همانند دیگر تحقیقات دارای محدودیت‌هایی است که تعمیم یافته‌های پژوهش باید با در نظر گرفتن آنها صورت گیرد؛ اول اینکه این پژوهش از جمله پژوهش‌های رابطه‌ای است و برای نتیجه‌گیری علت و معلولی دقیق از یافته‌های آن، باید در شرایط دقیق آزمایشی متغیرها مورد بررسی قرار گیرند. دوم اینکه با توجه به ماهیت اصلی اجتماعی بودن زمینه این پژوهش، برای نتیجه‌گیری دقیق‌تر و تعمیم یافته‌ها در دیگر جوامع و شهرهای کشور، تعمیم یافته‌ها باید با احتیاط صورت گیرد.

منابع

- ابراهیمی، سمیه، بنی فاطمه، حسین. (۱۳۹۱). طلاق عاطفی و عوامل مرتبط با آن در شهرستان نقده، مجله مطالعات جامعه‌شناسی، ۵ (۱۷)، ۲۲-۷.
- الوانی، سید مهدی؛ شیروانی، علیرضا. (۱۳۸۳). سرمایه اجتماعی، ماه نامه تدبیر، (۱۴۷)، ۲۲-۱۶.
- الوانی، سید مهدی؛ سید نقوی، میرعلی. (۱۳۹۰). سرمایه اجتماعی، مفاهیم و نظریه‌ها، فصلنامه مطالعات مدیریت، (۳۳ و ۳۴).
- ایمان، محمدتقی؛ یادعلی جمالویی، زهرا؛ زهرا، محسن. (۱۳۹۱). بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و رضایتمندی زناشویی، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی شوشتر، ۶ (۱۷)، ۳۲-۱.
- بهار، سیف‌اله. (۱۳۸۶). بررسی میزان رضایت زناشویی ازدواج‌های دانشجویی و عوامل موثر در آن، نوآوری‌های مدیریت آموزشی (اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی)، ۲ (۴)، ۴۰-۲۷.
- خطیبی، اعظم. (۱۳۹۴). بررسی نگرش زنان نسبت به عوامل موثر بر تحکیم خانواده (پژوهشی در بین کارکنان زن دانشگاه‌های پیام نور استان همدان). مطالعات زن و خانواده، ۳ (۱)، ۹۲-۵۹.
- زارع، بیژن؛ صفیاری جعفرآباد، هاجر. (۱۳۹۴). مطالعه رابطه عوامل موثر بر میزان رضایت از زندگی زناشویی در میان زنان و مردان متاهل شهر تهران، فصلنامه مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۳ (۱)، ۱۴۰-۱۱۱.

- ساروخانی، باقر. (۱۳۹۳)، *جامعه شناسی خانواده*، تهران: انتشارات سروش
- سازمان ثبت احوال کشور. (۱۳۹۵). *دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی و مهاجرت*. سالاری، اسماعیل؛ معین، لادن؛ سهامی، سوسن؛ حقیقی، حمید. (۱۳۹۲). بررسی رابطه فرهنگ مردسالاری و همسان همسری با تعارضات زناشویی در بین دبیران و پرستاران زن متأهل، *زن و مطالعات خانواده*، ۵، (۱۹)، ۹۵-۱۱۴.
- شریعتی، محسن. (۱۳۹۸). *تبیین عوامل اجتماعی- فرهنگی بر پایداری خانواده در ازدواج‌های دانشجویی و ارائه مدل مطلوب در دانشگاه‌های شهر اصفهان*، پایان نامه چاپ نشده مقطع دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان.
- صادقی، رسول؛ قدسی، علی محمد؛ افشارکهن، جواد. (۱۳۸۶). واکاوی مساله ازدواج و اعتبارسنجی یک راه حل، *زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)*، ۵ (۱)، ۱۷، ۸۳-۱۰۸.
- عباسی، خیام؛ قلی پور، میترا. (۱۳۹۸). بررسی جامعه شناختی عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر بروز طلاق عاطفی (جامعه مورد مطالعه: شهرستان مسجد سلیمان در سال ۱۳۹۶). *فصلنامه زن و مطالعات خانواده*، ۱۲، (۴۳)، ۳۷-۵۸.
- فیاض صابری، محمد حسن؛ توزنده جانی، حسن؛ ثمری، علی اکبر؛ نجات، حمید. (۱۳۹۸). پیش بینی پایداری ازدواج بر اساس سازگاری زناشویی و خودابرازی جنسی با میانجی گری هوش هیجانی، *پژوهش‌های روانشناسی بالینی و مشاوره*، ۹ (۲)، ۵۶-۷۰.
- کوئن، بروس. (۱۳۸۶). *درآمدی به جامعه شناسی*، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر توتیا.
- Adler R. B, Towne, N. (1905). *Looking out looking in. the ed.* Orland: Holt. Rinehart and Winstin Inc. LWZ fee. Assortative mating in man. **Science**. 22: 249-250.
- Aspara, J., Wittkowski, K., & Luo, X. (2018). Types of intelligence predict likelihood to get married and stay married: Large-scale empirical evidence for evolutionary theory. **Personality and Individual Differences**, 122, 1-6.
- Carsten, J. (Ed.). (2000). **Cultures of relatedness: New approaches to the study of kinship**. Cambridge University Press.
- Escorial, S., & Martín-Buro, C. (2012). The role of personality and intelligence in assortative mating. **The Spanish journal of psychology**, 15(2), 680-687.
- Farzanegan, M. R., & Gholipour, H. F. (2016). Divorce and the cost of housing: evidence from Iran. **Review of Economics of the Household**, 14(4), 1029-1054.
- George, D., Luo, S., Webb, J., Pugh, J., Martinez, A., & Foulston, J. (2015). Couple similarity on stimulus characteristics and marital satisfaction. **Personality and Individual Differences**, 86, 126-131.
- Hagedoorn, M., Kuijer, R. G., Buunk, B. P., DeJong, G. M., Wobbes, T., & Sanderman, R. (2000). Marital satisfaction in patients with cancer: Does support from intimate partners benefit those who need it most? **Health Psychology**, 19(3), 274.
- Heller, D., Watson, D., & Ilies, R. (2004). The role of person versus situation in life satisfaction: A critical examination. **Psychological bulletin**, 130(4), 574.

- Karimi, R., Bakhtiyari, M., & Arani, A. M. (2019). Protective factors of marital stability in long-term marriage globally: a systematic review. **Epidemiology and health**, 41.
- Lauer, R. H. (1998). **Social problems and the quality of life** (No. 361.1/L366). McGraw-Hill.
- Lee, S.A., Park, E. C., Ju, Y. J., Han, K. T., Yoon, H. J., & Kim, T. H. (2018). The association between satisfaction with husband's participation in housework and suicidal ideation among married working women in Korea. **Psychiatry research**, 261, 541-546.
- Li, C., Jiang, S., Fan, X., & Zhang, Q. (2020). Exploring the impact of marital relationship on the mental health of children: Does parent-child relationship matter? **Journal of health psychology**, 25(10-11), 1669-1680.
- Quek, A. M., Britton, J. W., McKeon, A., So, E., Lennon, V. A., Shin, C., ... & Pittock, S. J. (2012). Autoimmune epilepsy: clinical characteristics and response to immunotherapy. **Archives of neurology**, 69(5), 582-593.
- Stanley, S. M., Rhoades, G. K., & Markman, H. J. (2006). Sliding versus deciding: Inertia and the premarital cohabitation effect. **Family relations**, 55(4), 499-509.